

o nějž jde, není tohoto přesného určení pohledávky, příslušející dlužníkům proti poddlužníku (společenstvu) co do jejího právního důvodu, neboť mluví se prostě o »pohledávce 500 Kč«. Měl tedy soud exekuci povolující, nepokládal-li za vhodné, by zjednal nápravu dle Šu 84 c. ř. s. a 78 ex. ř. (§§ 89 jedn. ř.) již pro tento nedostatek návrh zamítnouti. K vysvětlení, jichž se dostalo soudům nižších stolic teprve v řízení opravném, nelze přihlížeti, ježto se obě strany co do povahy nároku dlužníků vůči společenstvu podstatně rozcházejí a příslušná šetření nebyla by po rozumu Šu 3 a 55, druhý odstavec ex. ř. přípustna ani v první stolici, poněvadž jde o návrh na povolení exekuce, a nedostává se podmínek, jež má na zřeteli § 3 ex. ř.

Čís. 4797.

Zákon o obecním hospodářství ze dne 12. srpna 1921, čís. 329 sb. z. a n.

Žalobě na soudě o náhradu škody proti činovníkům obce musí předcházeti nález samosprávného dozorčího úřadu i tehda, když šlo o soukromoprávní činnost obce (nákup a prodej uhlí pro obecnístvo).

Zkoumati příčinnou souvislost mezi zaviněním a škodou zůstává vyhrazeno soudu.

(Rozh. ze dne 10. března 1925, Rv II 772/24.)

Žalující obec domáhala se na svých činovnících Josefu H-ovi a Janu A-ovi zaplacení 20.000 Kč. Procesní soud první stolice vyhověl žalobě proti Josefu H-ovi, ohledně Jana A-a žalobu zamítl. O d v o l a c í s o u d k odvolání žalobkyně uznal oba žalované povinnými zaplatiti žalující obci rukou společnou a nerozdílnou 20.000 Kč. N e j v y š š í s o u d k dovolání obou žalovaných zrušil ohledně žalovaného Josefa H-a rozsudky obou nižších soudů i s předchozím řízením a žalobu ohledně tohoto žalovaného odmítl, ohledně spolužalovaného Jana A-a pak obnovil rozsudek prvního soudu.

D ů v o d y:

V projednávaném případě žaluje obec žalované jako své činovníky o náhradu škody ze správy obecního hospodářství a vlastní podnět k této žalobě zavedla t. zv. uhelná akce obce, jejíž provedením byl pověřen žalovaný Josef H. jako starosta. Z usnesení obecní rady objednal starosta Josef H. pro obec bankou Ž. 6 vagonů uhlí v ceně 42.239 Kč 04 h, prodal tři vagony, za něž stržil 25.226 Kč 68 h a ostatní tři vagony odevzal místní školní radě ve V. za 17.016 Kč 28 h, jež měly býti obci zpět splaceny z paušálu, který obec místní školní radě v tom roce částkou 67.000 Kč pro její potřeby poskytnouti měla. Bance Ž. byl účet za uhlí zapraven splátkou 20.000 Kč a pozdějším doplatkem 22.239 Kč 04 h, k němuž 20.000 Kč bylo opatřeno zápůjčkou u záložny ve V. a zbytek 22.239 Kč 04 h byl starostou H-em k tomu dodán. Při likvidaci

této uhelné akce objevil se v obecních účtech, které jakož i obecní pokladnu vedl z usnesení obecního zastupitelstva spolužalovaný Jan A., člen obecního zastupitelstva, dle revisního nálezu zemského účetního rady S-a, který z příkazu zemského výboru jakožto úřadu dohlédacího účty ty prozkoumal, schodek 20.000 Kč, jenž se přebytkem 2.889 Kč 47 h, vyplývajícím ve prospěch A-ův, zmenšuje na 17.110 Kč 53 h a schodek ten vysvětluje se tím, že do vydání účtů byla zapsána položka 20.000 Kč, kterou, jak žalovaný A. tvrdí, dne 20. června 1922 v jeho nepřítomnosti vyplatila jeho manželka na poukaz starosty H-a tomuto, že však nebyla do příjmu pojata táž částka skládající se ze 17.016 Kč 28 h, které místní školní rada obci z toho za uhlí zpět zaplatiti měla, pokud se týče odpočtem vyrovnala, a ze 2.983 Kč 72 h, které z výtěžku za ostatní uhlí starosta H., jak tvrdí, účetnímu místní školní rady dodal. Rozpor co do této položky, dohlédacím úřadem pozastavené, záleží tedy v tom, že žalovaný A. tvrdí, že dne 30. června 1922 byla v jeho nepřítomnosti jeho manželkou částka 20.000 Kč starostovi H-ovi z obecních peněz hotově vyplacena, kdežto starosta H. tuto okolnost popírá, tvrdě, že výplata 20.000 Kč místní školní radě, která jest potvrzenkou účetního K-a doložena, stala se co do částky 17.016 Kč 28 h odpočtem pohledávky za uhlí a co do zbytku doplatkem jeho z peněz za uhlí stržených. Oba nižší soudy zjistily, že manželka žalovaného A-a onoho dne 20.000 Kč hotově vyplatila, položivši peníze na stůl před starostu H-a a účetního K-a. Nesporno jest dále, že žalovaný H. peníze za uhlí sám vybíral a do obecní pokladny neskládal a pokladníku obecnímu ani poukazů na přijetí nebo dobropis 17.016 Kč 28 h a 2.938 Kč 72 h nevydal. Na základě tohoto revisního nálezu byl vydán zemským výborem jakožto úřadem dohlédacím proti žalovanému Janu A-ovi náhradní nález ze dne 25. listopadu 1922, jenž jest pravoplatným a jímž byla vyslovena proti němu povinnost, by nahradil do obecní pokladny zjištěný schodek 17.110 Kč 53 h s 15% úroky od 21. listopadu 1922. Tento náhradní nález neobsahuje vůbec důvodů a neuvádí, v kterém směru shledává činnost Jana A-a za provinilou v příčinném vztahu ku zjištěnému schodku, a jedině revisní nález obsahuje výtku, že A. nevedl obecní peníze odděleně od svých a kdyby si byl vedl zevrubné záznamy o vlastním obchodě, že by byly cennou pomůckou k objasnění této věci. Proti žalovanému Josefu H-ovi náhradní nález dohlédacím úřadem vydán nebyl a dlužno vzhledem na jeho dovolání především zaujati stanovisko k jeho námitce nepřípustnosti pořadu práva. Dovolání jeho uznati jest v této příčině důvodným. Dle §§ 5 a 16 zákona ze dne 12. srpna 1921, čís. 329 sb. z. a n. rozhoduje v poměru mezi obcí a činovníky jejími (starostou obce a členy obecního zastupitelstva) o povinnosti těchto těchto k náhradě škody z hospodářské správy obecní výlučně bezprostřední úřad dohlédací, z jehož výroku se může jak obec, tak i ten, proti němuž výrok na náhradu byl vydán, odvolati. Teprve na základě tohoto předchozího pravoplatného výroku může býti věc vznesena na řádný soud, který, jsa výrokem dohlédacího úřadu vázán, rozhoduje pak o výši náhrady. (O tom srv. ostatně zdejší rozhodnutí čís. sb. n. s. 1677 a 1767.) Názor žalující obce i nižších soudů, pokud tomuto hledisku odporují, jsou tedy

nesprávný a mylným jest zejména náhled odvolacího soudu, že obec jest oprávněna žalovati starostu H-a bez předchozího nálezu zemského výboru, když tento — jak odvolací soud uvádí — prý nerozhodoval o povinnosti jeho k náhradě jen proto, ježto jde o nárok ze soukromoprávního poměru a že by obec byla docela oprávněna starostu H-a žalovati, i kdyby byl zemský výbor rozhodl, že k náhradě povinen není, neboť prý soud jest vázán na jeho rozhodnutí jen, byla-li povinnost k náhradě škody vyslovena. Pro takovýto výklad neposkytuje zákon nijaké opory; dle jasného znění shora uvedených předpisů jest naopak nezbytným předpokladem pro přípustnost pořadu práva, by dříve byl samosprávným dohlédacím úřadem vydán právoplatný náhradní nález; bez takového nálezu nelze pořadem práva vůbec nároky tohoto druhu uplatňovati a nelze ani činiti rozdíl, zda jde o poměr soukromoprávní, či poměr obecnoprávní. Zákon mluví o hospodářské obecní správě vůbec, která obsahuje zajisté z valné části i poměry soukromoprávní a nečiní v té příčině nijakého rozdílu. I uhelná akce, z níž tento náhradní nárok vzešel, byla součástí obecní správy, byvši zahájena na usnesení obecní rady a obstarávána obecním starostou a co do pokladní a účetní stránky částečně obecním pokladníkem. Zákon klade patrně důraz jen na veřejnoprávní vlastnost, v níž obecní činovníci hospodářskou správu obecní obstarávají, nikoli však na obecnoprávní nebo soukromoprávní povahu jednotlivých složek této hospodářské správy. Z těchž důvodů nelze dáti za pravdu ani žalující obci, pokud hledí přípustnost pořadu práva co do žalovaného H-a dovoditi jednak z předpisu obecního zřízení, jednak z důvodu tohoto soukromoprávního rázu oné uhelné akce žalovaným pro obec obstarávané. Bylo tudíž dovolání Josefa H-a vyhověti již z uplatněného dovolacího důvodu Šu 503 čís. 1 (§ 477 čís. 6) c. ř. s. a uznati na zrušení rozsudků nižších stolic a odmítnouti žaloby co do tohoto žalovaného.

Pokud jde o dovolání Jana A-a nelze mu dáti za pravdu v tom, že se na něho nevztahoval zákon ze dne 12. srpna 1921, čís. 329 sb. z. a n., ježto se podnět k domnělé jeho náhradní povinnosti udál ještě před působností zákona a že důsledkem toho nemůže býti proti němu právně účinným ani náhradní nález zemského výboru, při čemž ovšem nepovšimnuty zůstatí musí i vývody, které přednáší proti věcné oprávněnosti nálezu toho a proti náležitosti řízení, jemu předcházevšího. Přes to však bylo ve věci jeho dovolání vyhověti. Nález zemského výboru jest, jak shora bylo podotčeno, dle zákona sice pro soud závazným, přes to však soud, rozhoduje o výši požadované náhrady, není sprostěn povinností, by zkoumal, zda a pokud uplatňovaná škoda jest v příčinném vztahu k činnosti žalovaného, z jejíž příčiny dohlédací úřad jeho náhradní povinnost vyslovil, tedy zda a pokud škoda ta z činnosti té vzešla. Již shora bylo se toho dotčeno, že náhradní nález zemského výboru neobsahuje pro náhradní povinnost žalovaného A-a vůbec odůvodnění, by z něho mohlo býti poznáno, ve kterém směru dohlédací úřad shledal jeho úřední činnost za příčinnou s nastalou škodou, ač by to bylo bývalo při dalším rozhodování, soudu vyhraženém, z důvodů shora naznačených tak záhodno. Žalovaná obec hledí tento nedostatek odůvodnění co do důvodu

nároku doplniti tím, že zavinění žalovaného A-a dovozuje z toho, že nevedl řádně účtu, ponechal vedení obecní pokladny své ženě a pod., později hlavně z toho, že zjištěná částka v pokladně schází a že proto on jako pokladník, jemuž byla pokladna svěřena, za to ručí. Nejvyšší soud tohoto názoru nesdílí, z uvedených nesprávností neb opominutí v obstarávání úřadu pokladenského neplyne dle zjištěného skutkového podkladu ještě, že schodek z těchto příčin povstal a nelze žalovaného rovněž obecně pokládati za zodpovědná za schodek již proto, že byl pokladníkem. Jak ze shora uvedeného děje, jenž jest mezi stranami až na onu skutečnost výplaty 20.000 Kč nesporným a jest též v revisním nálezu potvrzen, vyplývá, dlužno hledati pravou příčinu schodku jedině v tom, zda manželka žalovaného A-a starostovi H-ovi skutečně oněch 20.000 Kč vyplatila čili nic, kteroužto otázku nechal zemský výbor nerozřešenu, ježto si nemohl zjednatí spolehlivého úsudku o tom, které z těchto sobě odporujících tvrzení stran jest pravdivo, a svůj náhradní nález vynesl za předpokladu, že tvrzení A-ovo není prokázáno. V nižších stolicích bylo zjištěno, že manželka žalovaného A-a starostovi H-ovi 20.000 Kč skutečně vyplatila a toto zjištění jest pro stolicí dovolací závazným. Dlužno-li tedy s touto skutečností počítati, nevznikl zjištěný schodek z činnosti žalovaného A-a, neboť vyplatil-li svou manželkou tuto částku na poukaz starostovi, zapsal právem tuto položku do obecních výdajů. Že nebyla zapsána též položka do obecních příjmů, za to neodpovídá žalovaný A., který jako obecní pokladník do příjmu zapsati mohl a měl jen to, co pro obec přijal. Prováděl-li však starosta H. onu uhelnou akci sám a přijímal-li sám, jak nesporno, peníze za prodané uhlí, neručí z toho A. jako obecní pokladník, že starosta H. nesložil do obecní pokladny peníze, které byl již dříve za uhlí stržil, dále peníze, které od manželky A-ovy přijal a které za ním pro obec zůstaly potud, pokud nebyly hotově vyplaceny místní školní radě na zálohu, již jí obec na předepsaný paušál poskytnouti povinna byla, proto, ježto záloha ta byla z největšího dílu vyrovnána jen pouhým odpočtem na kupní cenu za uhlí místní školní radě dodané. Dle toho nepovstal zjištěný schodek tím, že žalovaný A. jako obecní pokladník účtoval nesprávně ve vydání položku, již by nebyl vydal, nebo nezúčtoval v příjmech položek, jež přijal, nýbrž tím, že do obecní pokladny nebylo druhým činovníkem obce starostou H-em odevzdáno, co tam bylo správně odvésti. Z tohoto důvodu nelze souhlasiti s rozhodnutím odvolacího soudu a jest naopak schváliti rozhodnutí soudu první stolice, jímž byl žalobní nárok ohledně tohoto žalovaného zamítnut.

Čís. 4798.

Výrobní a hospodářská společenstva (zákon ze dne 9. dubna 1873, čís. 70 ř. zák.).

Usnesení o zvýšení podílů stává se účinným zápisem do rejstříku a to i pro člena, jenž na p o t o m svůj podíl vypověděl.

(Rozh. ze dne 10. března 1925, Rv II 24/25.)